

Barn- och familjeförmånernas betydelse för barnhushållens ekonomi

– utveckling över tid

Hanna Hultin

Avdelningen för analys och prognos

Målen med den ekonomiska familjepolitiken

- Bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer.
- Minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn.
- Bidra till ett jämställt föräldraskap.

- Försäkringskassans del omfattar föräldraförsäkring, barnbidrag, vårdbidrag, underhållsstöd, bostadsbidrag och bidrag till internationella adoptioner.

Syfte

- Vilken betydelse har barn- och familjeförmånerna för barnhushållens ekonomi?
 - Utvecklingen av barnhushållens inkomster i jämförelse med andra typer av hushåll.
 - Förekomsten av ekonomisk utsatthet bland barnhushåll.
 - Hur barn- och familjeförmånerna påverkar barnhushållens ekonomi.

Kort om datamaterialet

- Baserat på Statistiska centralbyråns databaser Hushållens ekonomi (HEK) (1998-2013) och Statistiskt analysregister (STAR) (2014-2016).
- Innehåller uppgifter om hushållens sammansättning och inkomster, uppdateras en gång per år med ett års fördröjning.
- Uppgifter för 2016 har tagits fram med hjälp SCB:s simuleringsmodell Fördelningsanalytiskt statistiksystem för inkomster och transfereringar (FASIT).

Vad är ett barnhushåll?

- Hushålls- och Bostadsstatistikens definition av bostadshushåll, baserade på uppgifter från folkbokföringen.
- Individer folkbokförda på samma fastighet och samma lägenhet räknas som ett hushåll.
 - Kategoriseras i hushållstyper baserat på om de innehåller vuxna samboende eller ensamstående.
 - Barnhushåll innehåller minst två folkbokförda personer med en förälder-barn relation.
- Barn till separerade föräldrar räknas som helt försörjda av den förälder de är folkbokförda hos.

Barnhushållens sammansättning

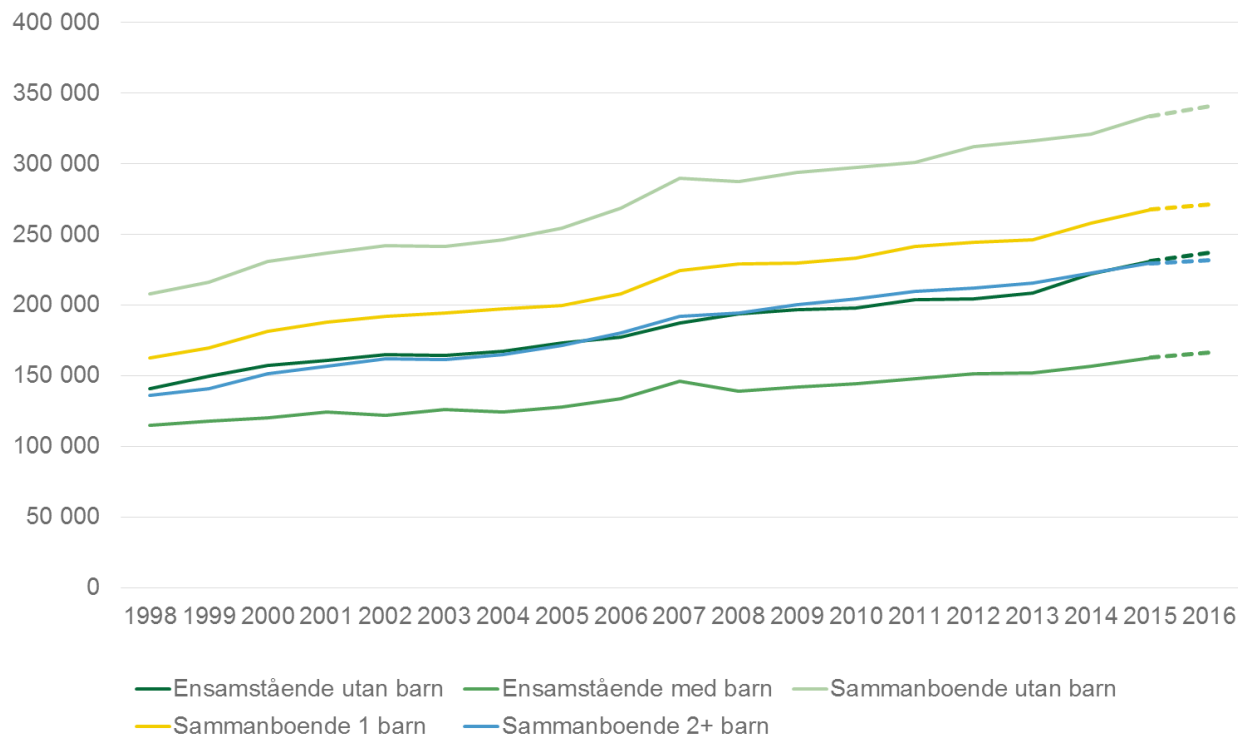
- Antalet födda barn i Sverige har ökat de flesta år sedan år 2000.
- Vanligare att familjer skaffar ett tredje barn.
- Förstagångsföräldrarna blir äldre.
- Ökad andel ensamstående.
 - Vid 17 års ålder har nära vart tredje barn varit med om en separation.
 - Andelen har varit förhållandevis stabil under 2000-talet.
 - I ett längre tidsperspektiv kraftig ökning.
 - Cirka 35 procent av alla barn med separerade föräldrar bor växelvis. Ökat kraftigt under 90- och 00-talen.

Utbildnings- och arbetsmarknadsfaktorer

- Äldre förstagångsföräldrar → högre ersättning från föräldraförsäkringen.
- Ökande utbildningsnivå.
- Vanligare med osäkra anställningar → osäker tillgång till socialförsäkringen.
- Strukturella förändringar på arbetsmarknaden → ökande inkomstspridning.

Barnhushållens inkomstutveckling

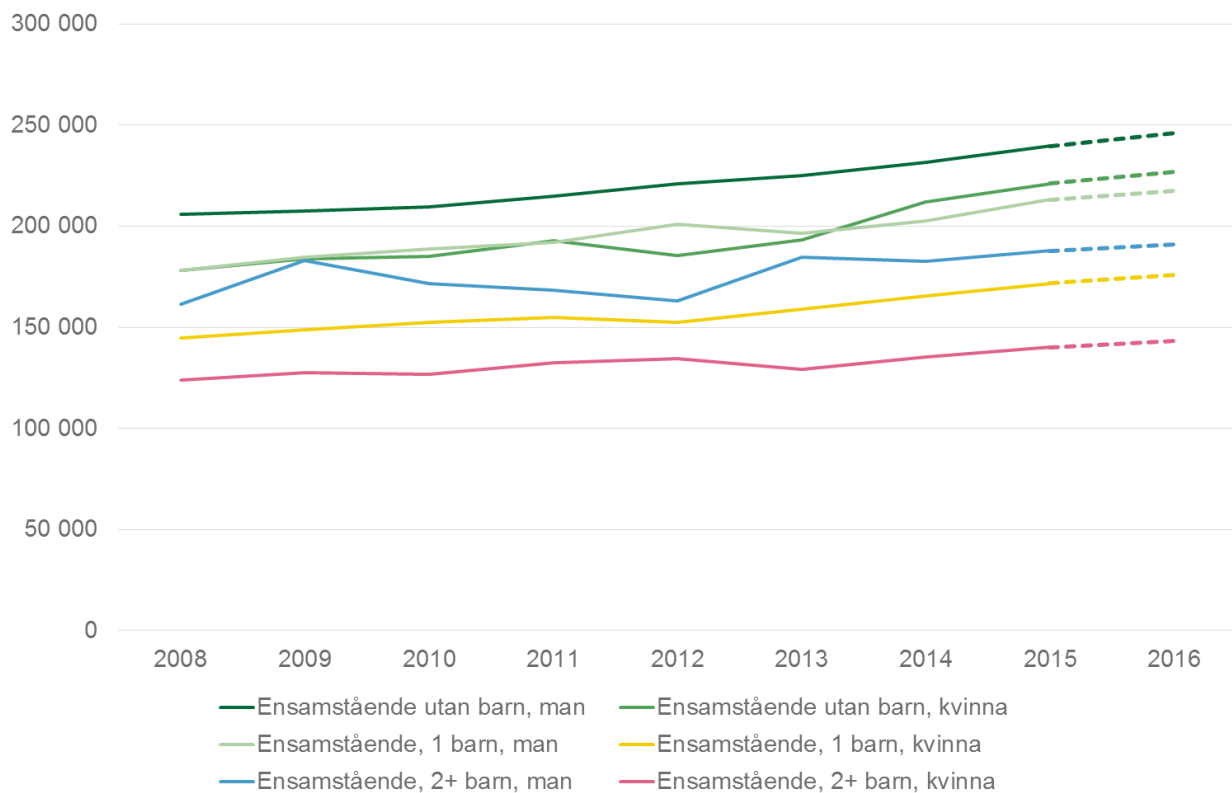
Medianen för disponibel inkomst per konsumtionsenhet 1998-2016.*

*Individer 0-64 år i barnhushåll, 2016 års penningvärde.

Inkomstutveckling ensamstående

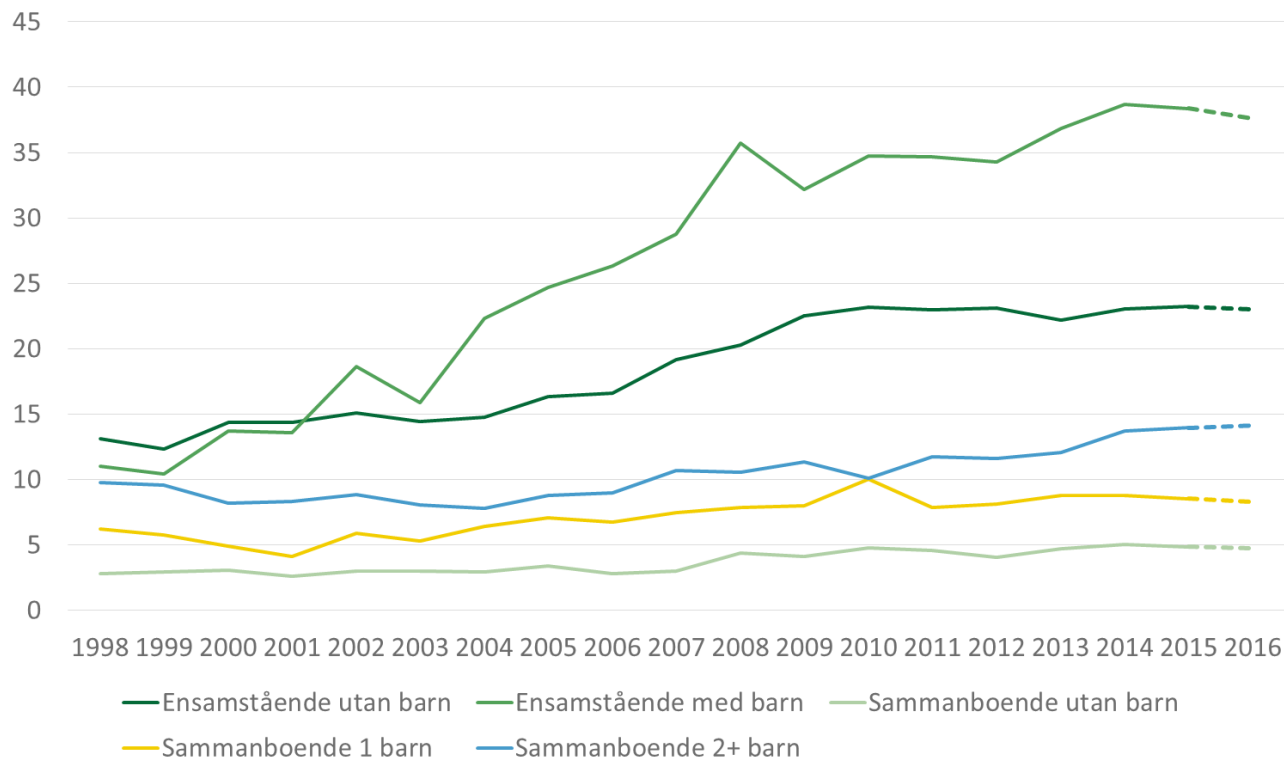
Medianen för disponibel inkomst per konsumtionsenhet, hushåll med ensamstående föräldrar, 2008–2016.*

*Individer 0-64 år i barnhushåll, 2016 års penningvärde.

Låg ekonomisk standard

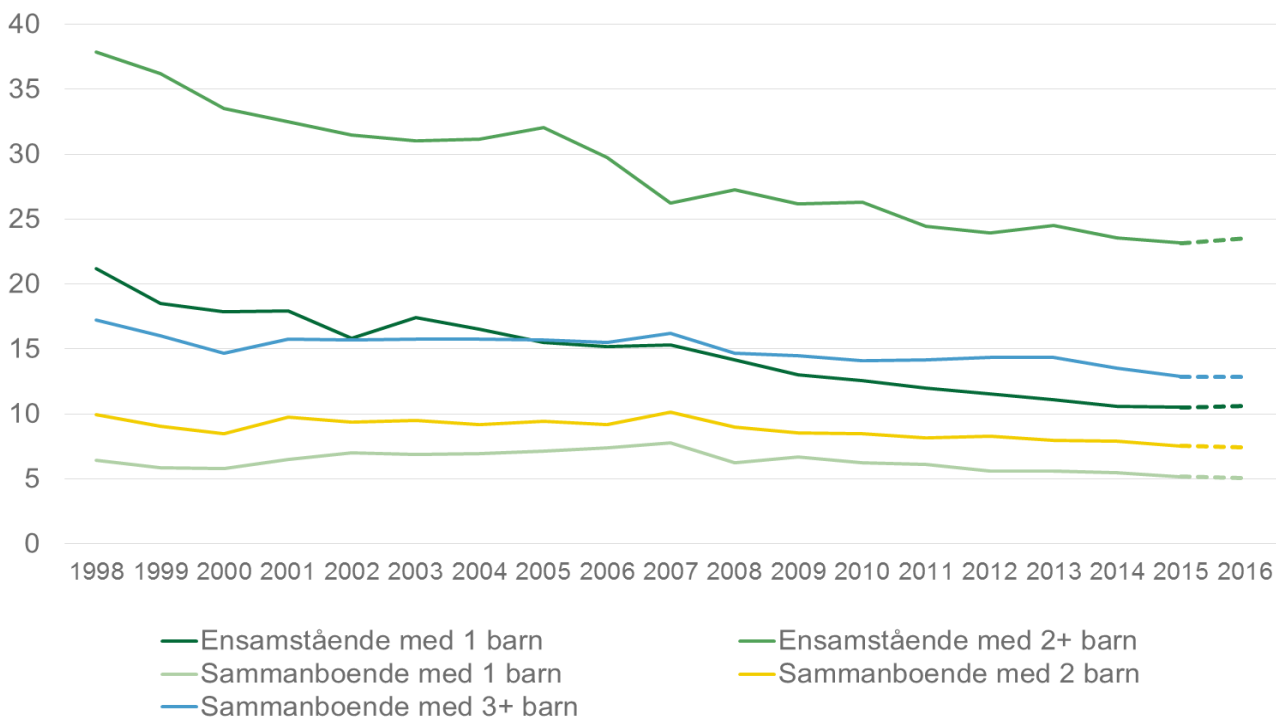
Andel (%) med låg ekonomisk standard i olika typer av hushåll 1998-2016.*

*Låg ekonomisk standard: Disponibel inkomst < 60 procent av medianinkomsten för samtliga personer under kalenderåret

Barn- och familjeförmånernas betydelse för barnhushållens inkomster

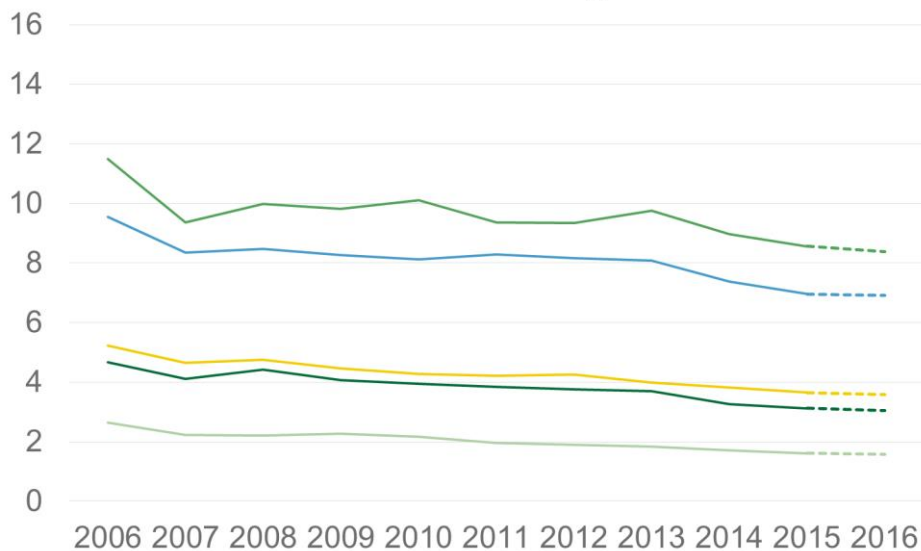
Den ekonomiska familjepolitikens andel (%) av disponibel inkomst 1998-2016.

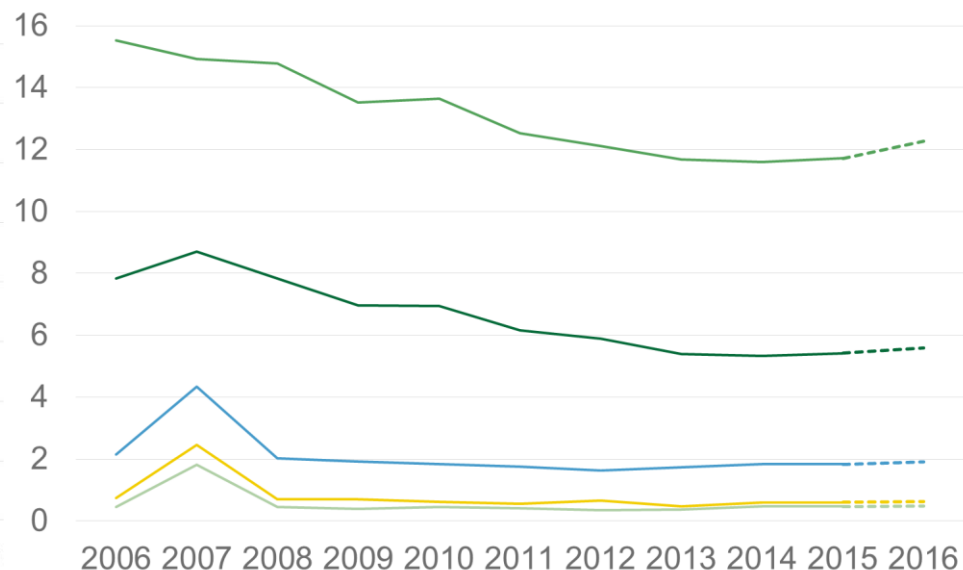
Barn- och familjeförmånernas betydelse för barnhushållens inkomster

Olika förmånsslags andel (%) av disponibel hushållsinkomst 2006-2016.

Generella bidrag

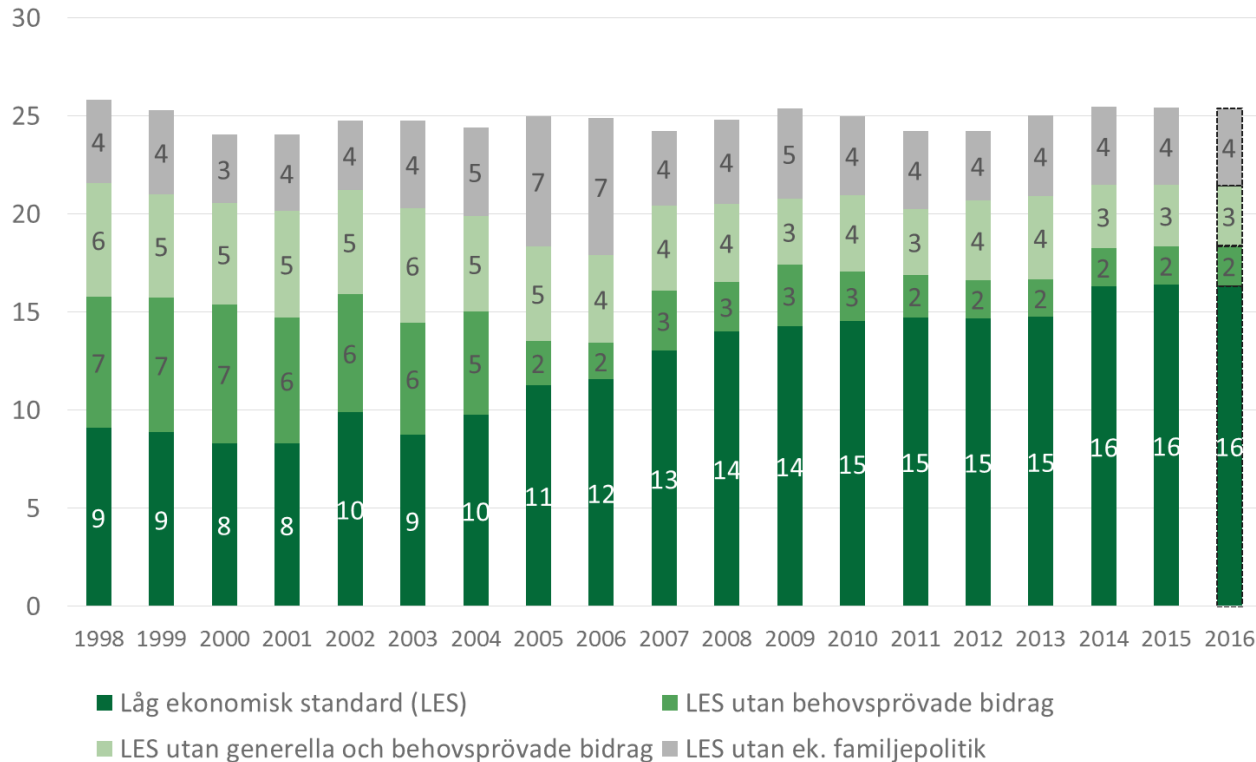
Behovsprövade bidrag

- Ensamstående 1 barn
- Ensamstående 2+ barn
- Sammanboende 1 barn
- Sammanboende 2 barn
- Sammanboende 3 barn

Låg ekonomisk standard utan barn- och familjeförmånerna

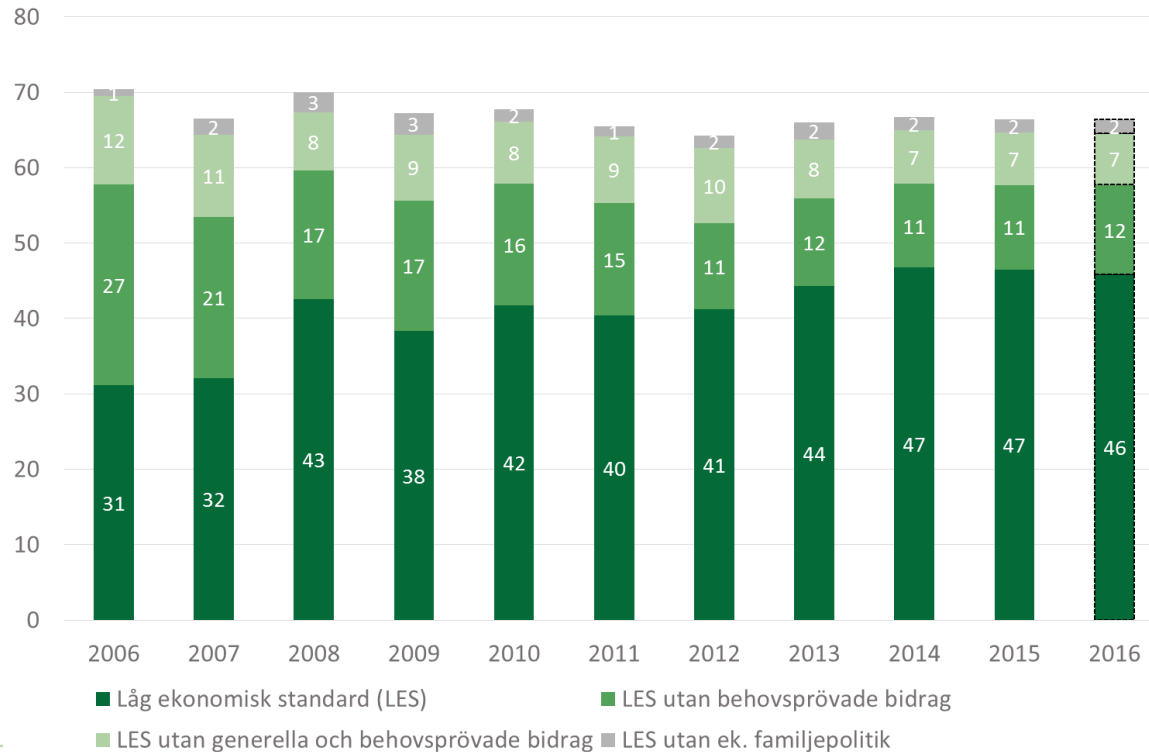
Andel (%) med låg ekonomisk standard 1998–2016 om den ekonomiska familjepolitiken räknas bort från hushållets disponibla inkomst.*

* Individer 0-64 år i barnhushåll

Låg ekonomisk standard utan barn- och familjeförmånerna

Andel (%) med låg ekonomisk standard om den ekonomiska familjepolitiken räknas bort, ensamstående med två eller flera barn.*

* Individer 0-64 år i barnhushåll

Sammanfattningsvis

- Barn- och familjeförmånernas betydelse för barnhushållens ekonomi har minskat under 2000-talet.
- Förmånernas bidrag till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn har blivit allt mindre under 2000-talet.
- Ökande reallöner, även bland barnhushåll och hushåll med låga inkomster.
- Ökande lönespridning. Större skillnad mellan grupper av barnhushåll.
 - Anknytning till arbetsmarknaden.
 - Kön och härkomst.

Diskussion

- Indexering av stödformer.
- Nominellt fastställda förmåner kräver politiska beslut.
 - Barnbidrag (höjning 2005, 2018, flerbarnstillägget även 2010, 2017)
 - Bostadsbidrag (höjning 2014, 2017)
 - Underhållstöd (höjning 2015, 2018)
 - Adoptionsbidrag (höjning 2017)
 - Föräldrapenning på grundnivå (höjning 2013, 2016)
- Brist på politiska beslut resulterar i att familjepolitikens inkomstutjämnande kraft riskerar att urholkas.
- För flera indikatorer kan man dock skönja en stabiliserande utveckling från omkring 2012-2013.